

Kipupisteitä

- Nuori perhe sulkeutuu omiin oloihinsa eikä halua isovanhempia lapsensa lähelle. Mitä voi tehdä?

Voi vain odottaa. Jos isovanhempi alkaa kovasti hääretä tai vaatia, ovet saattavat sulkeutua entistä tiukemmin. Kun tunteet kuohuvat, tulee sanotuksi syyllistäviä ja pahoja sanoja. Tulee esitettyä vaatimuksia, joita aikuisille lapsille ei enää voi esittää.

Aina selitykseksi ei ehkä riitä vakio-lause: yritin parhaani. Isovanhemman kannattaa joskus oikeasti pohtia, mitä tekisin toisin omien lasteni kanssa, jos minulla olisi se ymmärrys, mikä nyt on. Nämä ajatukset voi myös kertoa omille aikuisille lapsilleen, kun on oikea hetki ja paikka.

- Isovanhempia ei osaa sanoa ei, ja isovanhemmuus alkaakin uuvuttaa. Omien rajojen löytäminen on tärkeää. Jos apua pyydetään enemmän kuin tuntuu tarpeelliselta ja kohtuulliselta, ongelmana saattaa olla se, ettei nuori-
pari ole kasvanut aikuiseksi. Isovanhempien on hyvä tällöin ymmärtää, että liika apu voi olla haitallista. Kasvu, joka lapsen myötä luonnollisesti alkaa, voi estyä.

- Isovanhemmat kieltäytyvät lastenlasten hoitamisesta.

Jotkut nykyajan turboisovanhemmista rakastavat vain teoriassa. He ajattelevat, että omat lapset on hoidettu ja se riittää. Voi olla, että he menettävät siinä itse eniten.

Lähteenä perheterapeutti Saara Kinnusen haastattelu ja kirja *Kun pesä tyhjenee* (Perussanoma 2006).

Entä jos ovet sulkeutuvat mummun nenän edessä: pysy kaukana? Tai mitä jos mummua ei huvitakaan hoitaa lapsenlapsiaan?

TEKSTI KRISTIINA HARJULA | KUVA SKOY

Isovanhemmuudesta piirtyvä kuva on tarkkaan rajattu. Vaikka siihen eivät enää kuulu annansilmät ja keinutuolit ja vaikka letut ja mansikkahillokin ovat jo marginaalissa, se tuntuu yhä kertovan vain yhtä "oikeaa" tarinaa: isovanhemmuus on ihanaa.

Voiko isovanhempi olla kiukkuinen ja kättöisä, mutta silti rakastava? Voiko hän tehdä muutaman inhimillisen virheen? Ja kuka oikeastaan viihtyy pelkän letunpaistajan roolissa?

– Ei kukaan varmaan viihdykään, psykologi Anja Salmi sanoo. Hänen mielestään isovanhemmuudessa on aina ollut kysymys muusta kuin mansikkahillosta. Isovanhemmuus tukee yhtä psyyken peruspilareista: tunnetta jatkuvuudesta.

Poikkeavia tarinoita on enemmän kuin uskommekaan. Joskus isovanhempien apu torjutaan kokonaan, joskus taas rajat puuttuvat puolin tai toisin.

– Isovanhemmuuteen liittyvät välienselvittelyt aiheuttavat ahdistusta, koska mielemme joutuu väistämättä lujille aino, kun välit vanhempiin tai lapsiin häiriintyvät tai särkyvät. Niin ihmismieli on rakennettu.

Entäs nyt, Niskavuori?

Ongelmia näyttää tuovan myös sukupolvien välinen törmäys.

– Me nykyiset isovanhemat elämme osittain eri kulttuurissa kuin lapsemme. Seilaamme vanhan ja uuden välimaastossa. Toisaalta elämme modernia, toisaalta vielä 1950-luvullakin voimissaan ollutta Niskavuori-aikaa. Siellä jatkuvuus oli itsestään selvää. Omat mummomme olivat vielä "oikeita" keinutuolimummoja, ja aikuistumis-

taipaleemmekin muistutti monesti enemmän mummojen ja vaarien kuin lastemme taivalta. Silloin yhteiskunnan ja useimmiten vanhempienkin taloudellinen tuki oli vähäistä.

Koska itsenäistyminen ja todellinen irtiotto vanhemmista tapahtuu nykyään usein vasta perheen perustamisen yhteydessä, noin kolmikymppisenä, isovanhemat saattavat saada niskaansa kylmän suihkun: meidän asioihimme ette kajoa.

– Ei ihme, että isovanhemat, joiden apu on siihen asti ollut tervetullutta, ovat ymmällään. Kun heitä oikeasti tarvittaisiin, he tuntevatkin itsensä tarpeettomiksi.

Toisaalta voi käydä niinkin, että aikuiset

Viisaat isovanhemat tarjoavat apuaan, mutta eivät tungettele.

lapset kuvittelevat isovanhempien avun olevan itsestään selvää.

Jotta kanssakäyminen sujuisi, sukupolvien rajat pitää löytää. Viisaat isovanhemat tarjoavat apuaan, mutta eivät tungettele. Viisaat vanhemmat taas ymmärtävät, että isovanhempien tarjoama apu on luonnollista ja tarpeellista, mutta isovanhemmuus on eri asia kuin vanhemmuus.

Kaiken keskellä kannattaa Anja Salmen mielestä lopulta hyväksyä ikiaikainen kuvio: jos et osaa nähdä vanhempaasi hyvässä valossa, et näe itseäsiäkään hyvässä valossa.

– Sukupolvien ketjun merkityksen ymmärtäminen on paras tae siitä, että vanhempi voi itsekin jonakin päivänä kokea oman tähtihetkensä: sen huikean onnentunteen, kun ensimmäisen kerran näkee oman lapsenlapsensa.

Vaikka maailma muuttuu, isovanhemmuudessa on jotakin muuttumatonta. Parhaimmillaan se on jatkuvuuden suomaa turvaa.

Yhtä hetkeä elämästäni en varmaan milloinkaan unohda. Tyttäreni nukkui yläkerrossa korvatulpat korvilla lämpimän peiton alla. Nukkui vihdoin. Vauva pötkötti vatsani päällä alakerran sohvalla. Kaikki puhelimet oli suljettu. Ajattelin, että mikään maailmassa ei voi olla yhtä tärkeää kuin tämä hetki, tässä ja nyt. Olenkohan koskaan tuntenut olleeni yhtä tarpeellinen?

Siitä se pikku hiljaa lähti. Tytär toipui vähitellen. Lapsi on nyt seitsemänvuotias ja tyttären elämä on saanut uuden alun. Itse tunnen olevani taas tavallinen mummu ja lapsenlastani tapaan lähes viikoittain.

Tiedän, ettei tyttäreni olisi selviytynyt ilman minua, mutta yhä edelleen tunnen onnea siitä, että sain auttaa, että tyttäreni osasi niellä ylpeytensä ja turvautua apuuni.

Isoisä, 62: Miehen ikään

Outoa, että vaariksi tulo saa melkein kuusikymppisen miehen tuntemaan itsensä aikuiseksi ja jämäkäksi. Vastaavaa painoarvoa ei oikeastaan mikään muu, ei esimerkiksi menestyminen uralla, ole tuonut.

Koska olen aika huono osoittamaan tunteita, vaimo, joka tuntui menneen mummuudesta aivan sekaisin, alkoi syyttää, etten välitä lapsenlapsesta. Jos vähänkin komensin tyttärenpoikaa, kun hän oli meillä hoidossa, vaimo tuli silmille. Siitä muodostui ihmeellinen pattitilanne. Kun vaimo määräiteli, mitä tunnen, olin loukkaantunut, mutta en saanut sitä sanotuksi.

Nyt, kun lapsi on jo vähän isompi, tilanne on rauhoittunut. Olen myös yllättäen joutunut melkein isän paikalle, koska pojan vanhempien eron jälkeen oma isä piti aika

Isoäiti, 59: Mummi-blues

Poikani meni naimisiin mukavan ja tomeran tytön kanssa. Olin huojentunut, vaikka arastelinkin minääni. Tunsin alusta asti olevani jotenkin alakynnessä hänen kanssaan. Yritin varmasti liikaa miellyttää, ja se ehkä ärsytti häntä. Kun kuulin, että olen tulossa mummiksi, menin tietysti onnesta sekaisin.

Ostin vauvalle kalliit vaunut, vaikka olen aika pienissä rahavaroissa. Ehdin jo kuvitella, että saisin sitten joskus lykellä vauvaa, mutta vastaan tuli kylmä suihku. Miniä suuttui, kun en pystynyt maksamaan poikani hammaslääkärilaskua. Lapsenlastasi et sitten enää näe, hän ilmoitti.

On vaikea kuvata, miten kipeästi se sattui. Lohdutin kuitenkin itseäni, että jonakin päivänä lapsi tulee omin jaloin luokseni. Päätin, että siihen asti yritän kaikesta huolimatta pitää jotenkin yhteyttä.

Kun nuoripari erosi, miniä lähti ulkomaille töihin, eikä poikanikaan nähnyt lastaan pitkään aikoihin. Sitten äiti lapsineen palasi Suomeen. Hän otti minuun yhteyttä ja oli kuin mitään riitaa ei olisi välillämme ollutkaan. Nielin ylpeytteni ja päätin, etten muistele men-

neitä. Ajattelin, että hyvät välit lapsenlapsen ovat kuitenkin minulle pääasia.

Ehkä ikuinen kiltteyteni kerrankin kääntyi voitokseni. Annoin vain olla ja odotin, kun en muuhunkaan pystynyt.

Isoäiti, 62: Jaksaa, jaksaa

En tiedä, voiko isovanhemmuutta kuvata pelkästään onnelliseksi asiaksi. Minulle isovanhemmuus oli ikään kuin puuttuva palapelin pala. On vaikeaa kuvata sanoin sitä rakkautta, jonka koin, kun ensimmäisen kerran näin lapsenlapseni.

Jos joku olisi etukäteen kertonut, mitä on tulossa, en olisi uskonut. En olisi uskonut sitäkään, miten paljon ihminen minun iässäni vielä jaksaa, kun on pakko.

Tytttäreni vajosi synnytyksen jälkeiseen masennukseen, jota mies ei kestänyt, vaan löysi uuden rakkauden hyvin pian lapsen syntymän jälkeen.

Yhtäkkiä minua tarvittiinkin enemmän äitinä kuin mummuna, ja siis nimenomaan oman tyttäreni äitinä.

Tunnen yhä onnea siitä, että sain auttaa.

satunnaisesti yhteyttä lapseensa. Poika on koko ajan kimpussani nujuamassa. Tämän tunnen osaavani. Nyt vaimokin ihmettelee, miten jaksan, mutta minähän kasvoin isossa perheessä kolmen veljen kanssa.

Mukavinta minusta on se, kun poika kysyy maailman asioista. Olisin tyytyväinen, jos saisin opetetuksi hänelle hyviä arvoja, rehellisyyttä ja vastuuntuntoa. ■